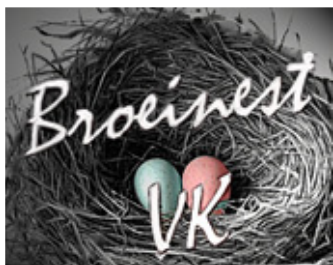

Victor Lebesque en zijn hekel aan machtswellustelingen

De jaren 1960 tot 1980 waren woe-
lige jaren in de geschiedenis van de
Volkskrant. Enkele ouwe knarren
vertellen hoe zij die tijd in de maat-
schappij én op de redactie hebben
beleefd.

Deel 10: magisch Amsterdam.
Victor Lebesque raadpleegt zijn
archief.

Victor Lebesque en Jos Klaassen rond 1974 in de Peugeot 504 van Victor. Met deze foto probeerde Wim Ruigrok een wijdhoeklen uit, geleend van fotohandelaar Jack Cohen.

Foto Wim Ruigrok

'In 1967 heeft de politie geweigerd mij een politiepenning te geven. Die gold als een soort perskaart. Ik kreeg die penning niet meer omdat ik mij negatief had uitgelaten over de politie. Niet eens in de Volkskrant, maar privé. Het gebeurde toen ik op een ochtend om vijf uur was aangehouden voor een verkeersovertreding. Ik was op weg naar de krant om een krantje te halen, dat deed ik wel vaker als het laat geworden was.

'Zodra ze door hadden dat ik van de Volkskrant was, begonnen die dienders onvriendelijk te doen. Ik werd hardhandig naar het bureau gebracht, met hun knieën in mijn rug. Toen heb ik ze een grote bek gegeven: 'Hohoho, ik hou niet van die fascistoïde methodes'. Nou, toen was het feest. Ze hebben me schandig behandeld daar.' De politiepenning kreeg hij uiteindelijk toch, nadat het bestuur van De Amsterdamsche Pers, de lokale journalistenclub, zich met de kwestie had bemoeid.

Volgens Victor had het incident duidelijk te maken met de houding van de krant tegenover de politie en vice versa. 'Wij vonden het politieoptreden tegen provo bij relletjes ronduit schandig. In onze verslaggeving kozen we duidelijk partij. We schreven niet objectief. In de bericht-

geving veroordeelden we per definitie de politie. Dat standpunt werd op de redactie gevoed door Ferd. Rondagh. Dat beïnvloedde ook ons, eenvoudige verslaggevers op de stadsredactie. Ik vond het grootste deel van die provo's ook maar langharig gajes, maar ik ben wel tegendraads genoeg om een hekel te hebben aan machtswellustelingen in uniform.'

Die verslaggeving in de krant veroor-

'Wij voelden ons dé verslaggevers van de krant'

zaakte fricties met politieverslaggever Bram Brakel.

Victor: 'Bram stond met zijn ene been in de journalistiek en met het andere in het politiekorps. Persconferenties hadden ze toen nog niet, dus het was alle-maal vrije nieuwsgaring. Daar was Bram goed in, hij kende het hele korps, kreeg tips en haalde er zijn nieuws vandaan. Ik denk dat zijn vertrek in 1978 naar het Nieuws van de Dag te maken had met onze verslaggeving. In zijn berichten bijvoorbeeld 'moest' de politie ingrijpen, in de

onze 'greep de politie onnodig hard in'. Maar allebei konden we ons vinden in de veelgebruikte slotzin: 'Het bleef nog lang onrustig in de binnenstad'.

'Onze manier van werken werd geaccepteerd door de rest van de redactie. Ook door Jan van der Pluijm. Het is de grote verdienste van die man dat hij ons onze gang liet gaan. Maar ook Ad Overeem heeft ons nooit veroordeeld. Hij was toen als redactiechef de machtigste man op de redactie. Ad - toen nog meneer Overeem voor ons - was streng maar rechtvaardig. Ik heb hem wel eens horen zeggen: 'Ik ben trots op mijn jongens'. Met de rest van de redactie hadden we weinig te maken. Wij stadsverslaggevers voelden ons wel dé verslaggevers van de Volkskrant. Toen bestond de Verslaggeverij nog uit anderhalve man en een paardenkop.'

'In journalistiek opzicht was het natuurlijk een dankbare tijd. De stadsredactie was de mooiste periode in mijn journalistieke loopbaan. Het was elke dag feest. Grote pret met chef Jan Heinemans die vol zat met grappen. Daarbij werkten we ook nog hard.'

De stadsredactie in de jaren '65 bestond uit Jan Heinemans als chef, Victor Le-
Zie verder pagina 2

Vervolg van pagina 1

besque als zijn handlangers, politiever- slaggever Bram Brakel, Gerard Pâques - die later de showpagina ging doen - Ben Haveman, Wim Ellenbroek, Joop van Schie en later ook Jos Klaassen.

'Haveman en Ellenbroek leefden hun ambities om grotere verhalen te schrijven uit op de Maandagpagina, een zogenaamde luxe pagina met interviews en reportages. De anderen knapten voornamelijk het dagelijkse nieuws op.

Kleutertuin

Victor: 'We waren dag en nacht op klus, en in de kroeg natuurlijk. Er gebeurde van alles, Amsterdam was één grote kleutertuin. Magisch centrum van de wereld? Kom nou! Dat maakten later de Kabouters ervan. Nee, Amsterdam was gewoon een knus dorp met een kleine binnenstad waar zich van alles afspeelde. De rest van de stad telde niet mee. Het was allemaal dorpsjolt van die provo's. Het drugsprobleem - voorzover we daar zicht op hadden - bestond nauwelijks. Er werd wel alom geblowd, maar verslaafden aan harde drugs zag je toen niet in het straatbeeld. En het was zeker niet zo dat de hele internationale jeugd hier zijn hasj kwam halen. De hennepteelt was daarvoor veel te kleinschalig.

'Ik geloof dat alleen Kees Hoeke op de Wittenburgergracht op zijn hasjboot weed kweekte. Voor de rest werd het spul gesmokkeld uit Marokko. Op zichzelf was het eigenlijk allemaal heel onschuldig. Maar de regenten in het stadsbestuur, zoals burgemeester Van Hall, lieten zich provoceren en - precies wat de bedoeling was van Provo - stuurden de politie erop af.'

'Wij verslaggevers zaten daartussen. We moesten wel oppassen dat we niet kwamen waar de klappen vielen. Jan Heinemans ging nog steeds braaf naar de kapper, maar ik, hoewel zeker geen hippie, had in die tijd toch wel wat langer haar zoals bijna iedereen. Maar Jan en ik onderscheidden ons van de meute door altijd jasje+dasje te dragen en een lange regenjas. Zoals ook fotograaf Charlie Vlek van *Het Parool*. Die liep altijd in zwart kostuum met stropdas, een echte heer. Hij bleef dan ook onverschrokken staan als de politie een charge uitvoerde tegen rennende provo's.

'Zo deden Heinemans en ik het ook. We hoefden dus niet zo veel te rennen. De 'rellenkaart' die we van de politie kregen - een grote plastic kaart, een soort schild met 'pers' erop - bood doorgaans voldoende vrijwaring tegen de gummi-

knuppels van de politie.

Hoe was jouw verhouding met het gemeentebestuur?

'De gemeente deed ik pas later, na 1972, toen Jan Heinemans naar *Elseviers Weekblad* was overgestapt en ik chef Stad werd. In de provotijd deed Jan Heinemans de gemeenteraad. Dat deed hij goed, hij was een primeurjager. Als de raad bezig was, liep hij soms brutaalweg de kamer van de burgemeester of een wethouder binnen en als hij een dossier zag liggen met Vertrouwelijk erop, pikte hij dat mee. Dan liet hij zich door de chauffeur van de burgemeester naar de krant rijden, kopieerde de stukken en bracht ze met spoed weer keurig terug. De kopieën had hij dan op mijn bureau gemikt met de opdracht: maak jij er effe een stukkie van.

Toen nog KVP

'Jan Heinemans was een voortreffelijk raadsverslaggever. Hij kende alle raadsleden goed en veel ambtenaren ook en hij had een uitstekende verstandhouding met burgemeester Van Hall - die overigens wel een regent was, maar van de betere soort, intelligent, zachtmoedig, en geestig. In die tijd liep de krant nog aan het handje van de KVP. Bij alle vergaderingen van die partij moest Heinemans aanwezig zijn van Joop Lückker. Veel van zijn bronnen zaten daar.

'Toen ik chef Stad werd, was dat wel anders. Ik had niks met de KVP. Ik schoof veel meer aan bij D66 en de PvdA. Tijdens schorsingen van de raadsvergadering tussen vijf en acht 's avonds nam ik in het café de zaken door met oud-collega

Victor Lebesque als handlangers van chef Stad Jan Heinemans. Het plaatje was bedoeld als illustratie bij een afscheidsverhaal van Willem Ellenbroek toen Victor naar de Nieuwsdienst vertrok in 1976.

Zie verder pagina 3

Vervolg van pagina 2

Han Lammers, die toen wethouder voor de PvdA was. Later kreeg ik van Kees Bastianen wel te horen dat de Haagse redactie altijd het verwijt kreeg participerende journalistiek te bedrijven, maar dat wij dat in Amsterdam op de stadsredactie hadden uitgevonden. Ik moet toegeven dat wij nogal eens verzuimden om feiten en commentaar te scheiden’.

Met bijna satanisch genoeg diept Victor uit zijn bescheiden archief een brief op van wethouder Wim Polak die hem verwijt niet zorgvuldig te werk te zijn gegaan bij het citeren van een raadslid. Victor: ‘Die brief was aan Pluijm gericht – en die vroeg mij prompt om er een antwoord op te formuleren. Zo was Pluijm’.

De Waarheid

Vervolgens legt hij een aantal knipsels voor uit de communistische krant *De Waarheid* waarin hij regelmatig op de korrel werd genomen. Hij leest voor:

‘De Volkskrant presenteert zich dan wel als ‘Amsterdamse krant’, maar dan toch van het niveau dat de dorpsroddel in Schin op Geul over het persoonlijk leven van de notaris niet te boven komt. Dat zal wel niet helemaal verklaard kunnen worden door het feit dat een speciale roddelredacteur voor Amsterdamse politiek uit Limburg is gehaald (Victor groeide op in Maastricht – JqJ). Al is het niet overbodig eens te zeggen aan het adres van de

‘stadsredacteur’ van de Volkskrant Victor Lebesque uit het land van bisschop Gijsen, dat de hoofdstad bepaald niet zit te wachten op aanwijzingen uit die hoek!’

Tegendraads

Later, toen de metro moest worden aangelegd beschrijft dezelfde krant Victor Lebesque als ‘een figuur die altijd van stal wordt gehaald als er door bepaalde kringen pogingen worden ondernomen om provocaties op touw te zetten rond het Amsterdamse college van B en W of chaotische toestanden te weeg te brengen’.

Victor zelf: ‘In de politiek kozen wij altijd voor een tegendraads standpunt. De eerste Kabouter in de raad bijvoorbeeld, Roel van Duyn, kreeg altijd een goede pers van ons, dat wil zeggen meer van Ben Haveman en Willem Ellenbroek dan van mij.

‘Provo en Kabouter hadden allebei een ludiek, speels karakter. Maar later met de krakers in de jaren zeventig was het gewoon grote oorlog. Als ze zich gewelddoos hadden gedragen, was het misschien anders geweest. In een stuk over de grote ontruiming in de Jan Luykenstraat heb ik ze eens ratten genoemd in de krant. Er is toen nog een delegatie van krakers op bezoek gekomen. Jan Blokker heeft dat opgevangen. Ik beschouwde veel krakers als dieven en geweldplegers. Ze hebben sommige monumentale panden gewoon naar de

kloten geholpen. Ik heb ze zelf zien sjouwen met marmeren schouwen. Nee, mijn sympathie lag niet onverkort bij de kraakbeweging.’

‘De kroning van Beatrix in 1980 was grotendeels een krakersoproer onder het motto *Geen woning, geen kroning*. Ik had zelf weinig met de rellen van doen, ik was toen chef Nieuwsdienst, moest alles regelen. ‘Er is veel over die rellen in de krant gekomen, maar feitelijk stond de redactie heel afwijzend tegenover het krakersvolkje.’

Jacques de Jong

Provo's, kabouters en hippies

Provo heeft na de Tweede Wereldoorlog ongeveer de heftigste beweging in de Nederlandse samenleving veroorzaakt. Op 25 mei 1965 begon het daadwerkelijke verzet tegen de autoriteiten en de gevestigde orde. Robert Jan Grootveld mag de aanstichter heten. Maf genoeg was hij enkele jaren eerder als anti-rookmagiër begonnen: met een hele avond roken in een benauwde ruimte hoopte hij rokers van hun verslaving af te brengen. Daarna volgden allerlei ludieke straathappenings en provocaties van het gezag. Het bekendst zijn de bijeenkomsten bij het Lieverdje op het Spui.

Door het optreden van de politie, dat steeds hardhandiger werd, liepen de manifestaties en demonstraties geheel uit de hand. Een groep mariniers veegde uit ergernis op zeker moment het Centraal Station schoon. De Amsterdamse rellen leidden ten slotte tot het aftreden van burgemeester Van Hall. Bekende provo-namen uit die tijd: Bernhard de Vries, Luud Schimmelpenninck, Rob Stolk, Roel van Duyn.

Provo werd officieel opgeheven op 13 mei 1967 bij de Speakers Corner in het Vondelpark.

Een nieuwe beweging stond toen al in de startblokken: de Kabouters, met als voor-

man voormalig provo Roel van Duijn. Samen met andere ex-provo's richtte hij op 5 februari '70 een geheel nieuwe staat op: Oranjevrijstaat. Er werd een schaduwregering gevormd, inclusief verschillende volksdepartementen, die werden beheerd door Kabouters, zoals de ‘bewoners’ van Oranjevrijstaat zich noemden.

De partij Amsterdam Kabouterstad ging meedoen aan de raadsverkiezingen van 3 juni 1970. Roel van Duijn, de *mastermind* van Provo en Oranjevrijstaat, werd nummer 1 van Amsterdam Kabouterstad. De verkiezingen brachten de Kabouters uiteindelijk met 350 duizend stemmen naar vijf zetels. Ter vergelijking: de PvdA kreeg toen twaalf zetels.

Het nozem- of provo-tijdperk had afgedaan. De hippies hadden zich aangediend met hun *flower power*. Een partij die naast de Kabouters veel aanhang had onder deze groep, was de PSP. De poster hiernaast veroorzaakte veel ophef. De naakte vrouw stond voor seksuele vrijheid die hippies nastreefden. De koe en het gras symboliseerden het verbond tussen mens en natuur.

Zie ook: <http://home.hetnet.nl/~rpn60/Provo.htm>

